

Pospíšil, Ivo

Nové směry ve srovnávacím výzkumu literatury : slovenská literatura, její specifika a kontext

Slavica litteraria. 2011, vol. 14, iss. 2, pp. 190-191

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115807>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Pro sekci jazykovědnou formulovali svá vystoupení Aleš Brandner (*Odras historicko-srovnávací metody v díle Aleksandra Christoforoviče Vostokova*), Ludmila Stepanova (*Josef Dobrovský a současná frazeologie*), Petra Fojtů (*Dobrovský a internacionální frazeologie*), Zbyněk Holub (*Dobrovského „Českých přísloví sbírka“ z pohledu současné regionální frazeologie*), Stanislava Adámková (*Vliv Dobrovského a Lomonosova na rozdílnou stratifikaci současného českého a ruského jazyka*), Katerina Kedron (*Genderový aspekt ve frazeologii: frazeosémantické pole, „Partnerské vztahy muže a ženy“ v běloruštíně, polštině a češtině*), Lilia Nazarenko (*Український суржик – соціолект, просторечие, піджип. К вопросу о языковой ситуації на Україні*), Zbigniew Trzaskowski (*Rozrywki umysłowe a lingwistyka poznawcza*), Agnieszka Dolecka (*Sztuka typografii a symbolika przekazu językowego*).

Pro kulturologickou sekci připravili své referáty Marie Sobotková (*Z polského a slovenského listáře Josefa Dobrovského*), Daniel Bina (*K ludologii, hypertextům a zdrojům nejobecnější kulturní komparatistiky*), Marta

Pató (*Mimeze jako jeden z principů utváření středoevropské kultury*), Markéta Kropáčková (*Rusko-české uměnovědné paralely. Poznámky k historii, kultuře a literatuře vybraných slovanských národů*), Eva Ryšavá a Helga Turková (*Dobrovský, Měsíce a Matice česká*), Miluše Bubeníková (*Historik Jan Slavík a problémy slavistických bádání*), Zdeňka Matyušová (*Духовные медитации о жизни и человеке. «Затѣси» Виктора Астафьева*), Natalia Čuveleva (*Некоторые особенности восприятия текстов К. Чапека в существующих русских переводах*) a Michal Hańczakowski (*Polské osvícenství a české národní obrození – prolegomena*).

Hlavní vystoupení se týkala současného stavu české slavistiky, různých „úskalí“ slavistiky jako vědního oboru, stavu bádání o Josefu Dobrovském, často v zajímavých souvislostech heuristických a kontextových. Řada vystoupení současně ukázala, jak se slavistická tematika rozšiřuje do různých jiných, relativně nových oblastí (gender studies, komiks, magie a „tajemno“, lexikologicko-frazeologická bádání, nové technologie).

Ivo Pospišil

NOVÉ SMĚRY VE SROVNÁVACÍM VÝZKUMU LITERATURY: SLOVENSKÁ LITERATURA, JEJÍ SPECIFIKA A KONTEXTY

Agilní Katedra slovenského jazyka a literatury Pedagogické literatury Univerzity Komenského v Bratislavě uspořádala 30. září 2011 v malé aule na Račianské ulici mezinárodní vědeckou konferenci *Slovenská literatúra – jej špecifiká a kontexty*.

Spiritus agens celého podniku a jeho vědecká garantka, prof. PhDr. Mária Bátorová, DrSc., sama literární komparatistka a spisovatelka, před časem předsedkyně slovenského PEN-klubu, pozvala na konferenci řadu badatelů, kteří dohromady vytvořili svérázný interdisciplinární tým, jenž z různých hledisek zkoumal fenomén literatury obecně a slovenské zvláště. Účastníky přivítala děkanka fakulty prof. Alica Vančová, CSc., která zdůraznila důležitost tohoto typu výzkumu a takto naznačila novou etapu ve vývoji literárněvědného bádání v rámci fakultní slovakistiky. Po úvodních slovech prof. Bátorové promluvila řada badatelů na atraktivní a současně podstatná

a podnětná témata, v jejichž rámci se zkoumaly problémy současného stavu literární vědy a literární komparatistiky. Zuzana Kusá ukázala na obnovu sociologického pohledu na literaturu i na roli literatury v společenském vědomí včetně mravních postojů. Vladimír Petřík ukázal na vývojové peripetie slovenského historického románu po roce 1918 (tento rok zcela jasně pokládá za přelomový). Historiograficky podnětné bylo vystoupení Ivana Kamenice, který ukázal na souvztáznost historie a literatury a na krásnou (uměleckou) literaturu s historickou tematikou. Filozofka Etela Farkašová obnovila ve svém referátu jinak známé spojení literatury a filozofie ve vší jeho krásné složitosti a známá nitranská badatelka Marta Žilková poukázala na komplikované postoje médií v společenském životě a jejich rozporuplné působení na vkus a estetické a etické citění. Německý slovakista a bohemista Ludwig Richter ve svém objeveném

vystoupení analyzoval slovensko-německé vztahy v delikátním období 40. let 20. století (za nacistického Německa a první Slovenské republiky). Pro řadu přítomných to byly velmi důležité a zajímavé souvislosti, které se reflektovaly i v diskusních vystoupeních. Mária Bátorová na příkladu esejistiky Dominika Tataruky demonstrovala propojení literatury, politiky, historie, výtvarného umění a kultury. Na obecnější téma areálu střední Evropy a nadnárodního a národního promluvil autor těchto řádků. Podstatná byla bohatá diskuse, která po každém vystoupení následovala: šla k jádru věci, byla někdy polemická a razantní, rozšiřovala pohled na traktovanou tematiku.

Významnou součástí konference bylo autorové čtení z rukopisu Pavla Taussiga *Hana* (v autorově zastoupení je poutavě přečetla Eva Faithová); Pavel Vilikovský sám přečetl úryvky z nového románu *Pes na ceste* a Anton Baláž úryvky úvodní části z nového románu

Prehovor, Ezechiel! Pokus o vzkriesenie Jána Lajčiaka. Oba autoři potom reagovali na řadu dotazů a účastníci se generální diskuse.

Konferenci je mnoho, včetně literárněvědných a mezinárodních. Ale tato měla přece jen jiný charakter v tom, že měla zřetelně iniciační ráz: otvírala novou etapu ve zkoumání literatury na bázi důsledné a kvalifikované komparatistiky a stejně kvalifikované multidisciplinarity; i když nejde vždy o zcela nové věci, již obnova nebo obnova s výrazným posunem (nové přístupy současné sociologie, filosofie a historie) ukázaly na otvírající se možnosti pro nové generace literárních vědců.

Iniciační a inovativní krok Katedry slovenského jazyka a literatury Pedagogické fakulty Univerzity Komenského v čele s vědeckou garantkou konference vzbudil oprávněnou pozornost a značný ohlas v odborné i širší veřejnosti.

Ivo Pospíšil

PORADA SLAVISTŮ V BRNĚ A PROJEKT NOVÉ ORGANIZACE

Ve dnech 26.–27. října 2011 se v rámci mezinárodní spolupráce konala v Brně První mezinárodní porada slavistů na téma *Mezinárodní slavistika – problémy společenské pozice, organizace a metodologie*, která má založit tradici takových setkávání v různém složení i v budoucnu. Jednání, které zahájil proděkan pro vědu Filozofické fakulty Masarykovy univerzity prof. Jan Zouhar a druhý den proděkan pro studium dr. Jan Pavlík, mělo za cíl projednat situaci slavistiky v současném světě, její společenskou pozici a organizaci, metodologii a nové formy meziuniverzitní spolupráce. Jednání zahájil svým vystoupením prof. Lucjan Suchanek (Krakov), jenž v rámci svého tématu *Россиєведение и эмигрантология – новые сферы славистских исследований* analyzoval vznik a rozvoj svého vlastního projektu emigrantologie z konce 90. let 20. století vyhlášený na krakovském kongresu slavistů v roce 1998. Slavisté z Katovic a Bialsko-Bialé prof. Emil Tokarz a prof. Bożena Tokarzová ve společném referátu *Polska slawistyka i jej problemy we współczesnym świecie* demonstrovali možnosti multilaterální spolupráce na vytváření společných studijních programů a výstupů v podobě diplomů; ředitel Institutu

slavistiky Poznaňské univerzity prof. Bogdan Zieliński promluvil o úkolech a potížích současné slavistiky a zdůraznil nezbytnost nových metodologických přístupů, jež jsou v některých slavistických komunitách – na rozdíl od řady oficiálních konferencí a setkání – již běžné. Prof. Mária Bátorová (Bratislava, SAV a UK) v referátu o motivu vody v díle Dominika Tataruky ukázala několik takových přístupů současné poetologie, prof. Hanna Kowalska-Stus (Krakov) v referátu na téma *Программы обучения в области культуроведения в польских вузах с учетом славянских культур* analyzovala přístup krakovské areálové slavistiky k integraci slavistiky jako komplexní disciplíny, prof. Ivo Pospíšil v pojednání „*Nový svět“ a pozice slavistiky a literárněvědné slavistiky/lecke z dějin české slavistiky: problémy zralé k řešení* na příkladu vývoje slavistiky na poli literární vědy s pozadím v novějších dějinách českém slavistiky prezentoval nezbytný posunu pozice slavistiky nejen širší aplikací nových přístupů, ale také změnami v mezinárodním organizování slavistů, doc. Libor Pavera (Bielsko-Biala) poukázal na nutnost i úskalí procesu „odcházení od filologie“ v komplexu slavistiky